

Opetus- ja kulttuuriministeriö
lili.niemi@minedu.fi

Asia: Kansalaisopistojen liiton lausunto koulutustiliselvityksen väliraportista (OKM 2012:12)

Viite: Lausuntopyyntö 6.8.2012

Kansalaisopistojen liitto toteaa väliraportista seuraavaa:

Koulutustiliselvityksen toimeksianto pohjautuu Jyrki Kataisen hallitusohjelman lausumaan, jonka mukaan hallitus selvittää aikuiskoulutuksen julkisen rahoituksen uudistamista tavoitteena tukea kansalaisten yksilöllisiin koulutustarpeisiin vastaamista siirtymällä henkilökohtaisiin koulutustileihin. Toimeksiannon mukaisesti selvityksessä tuli keskittyä mahdollisen mallin osalta julkiseen rahoitukseen.

Koulutustilimalli on käsitteenä lanseerattu Suomessa jo muutamia vuosikymmeniä sitten, mutta asiasta ei ole käyty laajaa, yleistä yhteiskunnallista keskustelua. Selvitystyön tavoite on lyhyen selvityskauden vuoksi erittäin kunnianhimoinen. Selvityshenkilöt ovat kuitenkin onnistuneet väliraportissaan kuvaamaan ja avaamaan hyvin koulutustilimalliajattelua erilaisista näkökulmista.

KoLin mielestä koulutustiliasiaa pitää tarkastella kahdesta keskenään erilaisesta ja eri tavoin ratkeavasta ongelmasta. Pitäisi pystyä luomaan joko erityisesti ns. aliedustettuja ryhmiä palveleva malli tai kaikille kansalaisille soveltuva universaali malli, joka ottaa kompromissinomaisesti huomioon niin yhteiskunnan, työelämän, työssä jaksamisen kuin yksilön henkilökohtaiset koulutus- ja kehittymistarpeet.

Koulutuksen laadun varmistus, toiminnan vaikuttavuus ja eri oppilaitos- ja asterajat ylittävä tietojen keskinäinen vertailtavuus on Kansalaisopistojen liiton mielestä erittäin tärkeää erityisesti silloin, jos tavoitteena on miettiä Suomessa aikuiskoulutukseen suunnattujen taloudellisten resurssien uudelleen allokoointia kokonaisuutena. Panostus-tuotos -suhde on myös koulutuksessa tärkeä mittari. Eri koulutussektoreiden avulla tuotetaan suomalaisille erilaista hyvinvointia. Tällä hetkellä nämä asiat eivät kuitenkaan ole kaikilta osin keskenään vertailukelpoisia (vrt. esim. Kesun kirjaukset laadunhallinnasta eri oppilaitosmuodoissa).

Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa KoL pitää tärkeänä opistotoiminnan vakautta ja ennakoitavuutta. Koulutus suunnitellaan ja toteutetaan pitkäjänteisesti osaavan

henkilökunnan voimin. Mahdollinen kuntauudistus tulee vaikuttamaan myös vapaan sivistystyön kenttään. Kansalais- ja työväenopistot toimivat jo nyt vahvasti kysyntälähtöisesti: kursseilla opiskelee noin 635 000 opiskelijaa vuosittain (koko vapaassa sivistystyössä n. 1,1 miljoonaa). Opistojen opetusohjelmista löytyy runsaasti korkeatasoisia kursseja harrastamiseen, työelämätaitojen kehittämiseen ja maahanmuuttajien kotouttamiseen. Monissa kunnissa kansalaisopistot ovat myös merkittävä erilaisten työyhteisöjen henkilöstön täydennyskouluttaja.

Sitä, että yksilöiden koulutustarpeet ja jo olemassa oleva koulutustarjonta eivät kohtaa toisiaan, voidaan helpottaa ohjaus- ja neuvontapalveluiden tehostamisella. Vireillä olevat sähköiset palvelut (esim. SADe-hanke) on toteutettava siten, että ne palvelevat optimaalisella tavalla kaikkia oppilaitosmuotoja ja suurta tiedonjanoista yleisöä.

Vapaassa sivistystyössä on saatu erittäin hyviä kokemuksia esimerkiksi opintoseteleiden käyttämisestä ns. aliedustettujen ryhmien tavoittamisessa. Niiden markkinointia ja käyttöä voidaan KoLin mielestä tehostaa esimerkiksi uusia kohderyhmiä priorisoimalla.

Uusia ajatuksia ei välttämättä kannata kokonaan tyrmätä ennen kuin niitä on päästy edes jollakin tasolla kokeilemaan. KoL katsoo, että jonkinlainen valtakunnallinen kokeilu tai projekti koulutustilimallista voisi olla aiheellinen varsinkin, jos sen tuloksista raportoitaisiin riittävän tarkasti. Tutkimusyhteistyökumppanina voisi olla esimerkiksi Vapaan sivistystyön vastuu ja vapaus -hanke. On selvää, että rajallinen kokeilu esimerkiksi vapaassa sivistystyössä ei kuitenkaan antaisi samaa evidenssiä kuin laajempi kokonaisuus. Mahdollista kokeilua mietittäessä on syytä kiinnittää huomiota myös siitä aiheutuviin kustannuksiin. Kokonaisvaltaisen mallin kannalta suurin yhteiskunnallinen kysymys on aikuiskoulutuksen järjestäjien rahoituksen keskinäinen jakautuminen.

Kansalaisopistojen liitto KoL -
Medborgarinstitutens förbund MiF ry

LIISA VORNANEN

Liisa Vornanen
Puheenjohtaja

JAANA NUOTTANEN

Jaana Nuottanen
Toiminnanjohtaja